

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет германської філології і перекладу
Кафедра англійської філології і філософії мови

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки (03 Гуманітарні науки)

спеціальність В11 Філологія (035 Філологія)

спеціалізація В11. 041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень

освітньо-професійна програма Англійська мова і література, друга іноземна мова, переклад

Форма навчання денна

Кількість кредитів ЄКТС 3

Форма підсумкового контролю залік

КИЇВ – 2025

Розробники:

1. Бондарчук І.А., доктор філософських наук, професор;
2. Комісар Л.П., кандидат філософських наук, доцент кафедри англійської філології і філософії мови;
3. Солодка О.О., кандидат філософських наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 1 від «01» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Ізотова Н.П.

Перезатверджено на засіданні кафедри англійської філології і філософії мови, протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Ізотова Н.П.

1. Мета вивчення дисципліни:

формування інтелектуальної, світоглядної та громадянської позиції студентів, критичної мисленнєвої суверенності, сприйнятливості до інноваційного етосу людини, здатності до комунікації і співбуття як консенсусу в сучасному цифровому глобалізованому світі.

2. Загальний обсяг (відповідно до навчального плану) 3кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

лекції – 14 год.

семінарські заняття – 16 год.

практичні заняття – навчальним планом не передбачені.

консультації – навчальним планом не передбачені.

самостійна робота – 60 год.

3. Програмні результати навчання:**3.1. Очікувані результати навчання з дисципліни:**

Результат навчання(1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання
Код	Результат навчання		
1.1	Знати основні принципи філософського світовідношення, специфіку філософської запитальності, природу полемічності філософських систем між собою, прикметність сучасних типів філософського дискурсу	лекції, семінари, колоквіуми	письмове опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота
1.2	Знати стратегію формування нового типу суб'єктивності, природу духовних імперативів життєдіяльності сучасника та специфіку розгортання сучасних соціальних стратегій	лекції, семінари, колоквіуми	письмове опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота
2.1	Вміти розрізняти в тій чи іншій системі філософського знання його загальноцивілізаційні, національні та екзистенційні виміри, застосовувати зазначене розрізнення у формуванні власного відношення до гуманітарної культури людства в цілому	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, дискусії на семінарських заняттях	усне опитування, модульна контрольна робота
2.2	Вміти самостійно і неупереджено орієнтуватись в світоглядних та інтелектуальних особливостях різних форм засвоєння світу (наукова, філософська, етична, релігійна, художня тощо)	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, дискусії на семінарських заняттях	усне опитування, модульна контрольна робота
2.3	Вміти здійснювати критичну	самостійне	усне опитування,

	рефлексію над власним життєвим досвідом, професійним та гуманітарним знанням, феноменами духовного життя суспільства	опрацювання текстів-першоджерел, дискусії на семінарських заняттях	модульна контрольна робота
3.1	Набути навичок діалогічності, комунікативної культури, що забезпечить майбутньому фахівцеві можливість долучатись до професійних полілогів та дискусій	кологвіуми і дискусії на семінарських заняттях, підготовка і захист колективних презентацій і проєктів	усне опитування
4.1	Самостійно формувати критичне мислення, спрямоване на вміння неупереджено та ідеологічно незаангажовано сприймати сучасний інформаційний соціум	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, підготовка і захист індивідуальних проєктів	усне опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота
4.2	Здатність автономно і відповідально вирішувати професійні завдання крізь призму використання інтелектуального потенціалу філософії	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, підготовка і захист індивідуальних проєктів	усне опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота
4.3	Здатність толерантного ставлення до альтернативних світоглядних позицій, притаманним мільтикультурному глобалізованому соціуму, із врахуванням навичок сучасної міжкультурної комунікації	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, підготовка і захист індивідуальних проєктів	усне опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота
4.4	Самостійне формування належного теоретико-методологічного кругозору для майбутньої професійної роботи та практичної реалізації власних дослідницьких інтересів, зокрема, критичної експертизи конкретних науково-теоретичних та методичних джерел, реферативних оглядів, наукових рецензій тощо	самостійне опрацювання текстів-першоджерел, підготовка і захист індивідуальних проєктів	усне опитування, експрес-контроль, модульна контрольна робота

3.2. Співвідношення очікуваних результатів навчання з дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання з дисципліни «Філософія»	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1	4.2	4.3	4.4
Програмні результати навчання ОК15										
ПРН 2. Ефективно	+			+	+	+	+			+

працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати, інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.										
ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.		+		+	+	+	+	+		
ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.	+	+	+	+	+	+			+	+
ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.		+		+	+		+	+		
ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.				+	+		+			+
ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.				+	+	+		+	+	+
ПРН 14. Використовувати мову(и), що вивчається(ються) в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій				+	+	+	+		+	+

сферах життя.										
ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.		+		+	+			+	+	+
ПРН 21. <i>Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань і власну позицію щодо них як фахівцям, так і широкому загалу; вміти презентувати результати своїх досліджень державною та англійською мовами.</i>				+	+		+	+		+

4. Система оцінювання результатів навчання студентів (розподіл балів за видами робіт, критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

В Університеті використовується модульно-рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом модуля з кожної дисципліни оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності студента.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях і набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами контролю з дисципліни, викладач занотовує в Журнал обліку роботи викладача і оголошує на кожному практичному (семінарському) занятті.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання в межах годин, відведених на практичні (семінарські) заняття. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за певним освітнім ступенем або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр (сесію), що здійснюється з дисципліни «Філософія» у формі заліку.

4.1. Розподіл балів за видами робіт та критерії оцінювання студентів:

семестрове оцінювання: поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в 4-бальній шкалі –

«відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

1. **тест** (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);

2. **індивідуальні та колективні проєкти** (критерії оцінювання: див. таблицю);

3. **усне і письмове опитування** (критерії оцінювання: див. таблицю);

4. **колоквіум** (критерії оцінювання: див. таблицю);

5. **експрес-контроль** (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

Види навчальної діяльності студентів	Ваговий бал	Рейтинговий бал	Критерії оцінки якості знань студентів
1. Участь у різних формах семінарських занять (семінар, семінар-колоквіум, семінар-дискусія)	5	5	Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь з елементами інновацій
		4	Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь
		3	Репродуктивна відповідь
		3-2	Фрагментарна, не аргументована відповідь
		0	Відсутність на занятті
При оцінюванні роботи на семінарі враховуються: активна участь в роботі на семінарському занятті: - здатність студента висувати питання до обговорюваної проблеми (викладачеві, студентам) – 1-3 бали; - відповіді на додаткові питання (викладача чи студента), що пов'язані з проблематикою інших дисциплін – 1-3 бали; - здатність виокремити значущість обговорюваного матеріалу для професійного та світоглядно-особистісного розвитку - 3 бали; - суттєві доповнення, що розширюють горизонт обговорюваної проблеми -3 бали.			
2. Виконання завдань позааудиторної самостійної роботи	5	5	Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь
4		Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь	
3-2		Виконане за репродуктивним рівнем складності	
0		Завдання не виконане	

- підсумкове оцінювання: залік. *Критерії оцінювання:* відмітка про залік у національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС

¹Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4» Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: **4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

виставляється на підставі семестрового рейтингового бала студента за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	–	A («відмінно»)
82 – 89 балів	–	B («добре»)
75 – 81 бал	–	C («добре»)
66 – 74 бали	–	D («задовільно»)
60 – 65 бали	–	E («задовільно»)
59 балів і нижче	–	FX («незадовільно»).

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують відмітку про залік «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

- умови допуску до семестрового заліку: виконання МКР. *Критерії оцінювання:* модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі студенти виконують модульні контрольні роботи. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал за МКР у такий спосіб:

«5» («відмінно») - 50 балів: повна ґрунтовна систематизована відповідь з елементами інновації;

«4» («добре») - 40 балів: повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);

«3» («задовільно») - 30 балів: репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;

«2» («незадовільно») - 20 балів: містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;

0 балів: відсутність відповіді.

4.2 Засоби діагностики навчальних досягнень студентів:

А) Атестація – після п'яти навчальних тижнів. Методика атестаційного контролю курсу передбачає використання загально-філософських методів (феноменологічного, герменевтичного, аксіологічного, діалектичного).

Б) Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) – протягом десяти навчальних тижнів. При поточному оцінюванні застосовується специфічна методологія, зумовлена логікою самого курсу, що тяжіє до «розуміючих методик»: а саме герменевтична логіка, спрямована на інтерпретативні стратегії, дискурс-аналіз як когнітивна і мовленнєва практика «прочитання» соціальної дійсності, аналітична методологія з акцентуванням уваги на сучасних міждисциплінарних векторах філософських студій.

В) Модульна контрольна робота – на останньому семінарському занятті. МКР передбачає використання як загально-філософських (див. п. А), так і загальнонаукових методів (зокрема, застосовуються системний та компаративний підходи, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення), тобто як теоретичні, так і емпіричні методи.

4.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89

Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0– 59

5. Тематичний план

занять

№ п/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин			
		Денна форма			
		Разом	у тому числі		
лекції	семінарськ і / практичні заняття		самостійна робота		
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Філософія між культурою споглядання і практичною дією					
1.	Філософія як духовний атрибут життєдіяльності людини та форма самосвідомості культури	4	2	2	-
2.	Культура мислення і світоглядні горизонти філософії: граничні засади аксіологічного світорозуміння і світовідношення	6	-	2	4
3.	Класичний і посткласичний онтологічний дискурс: філософська онтологія як альтернатива «буття / небуття» в метафізичному та екзистенційному вимірах	10	2	2	6
4.	Континуальність буття: простір і час як форми присутності людини у бутті. Світ повсякденності, сенс життя, смерть / безсмертя в горизонті онтологічної рефлексії	10	-	-	10
5.	Філософія свідомості: культурна царина свідомості. Свідомість пізнавально-теоретична і самосвідомість етико-практична крізь призму кореляції когнітивних наук і філософії	10	2	2	6
6.	Лінгвістичний поворот в філософії XX ст.: від метафізики і/як філософії свідомості до сучасної аналітичної філософії і/як philosophy of mind. «Критика мови» як методологічна процедура. Мисленнєві експерименти	10	2	-	8
7.	Філософська антропологія: феномен людини та її сутнісних сил як засади «людиномірності» історії та культури. Людина / персону / особистість: аксіологічні виміри сучасної метаантропології. Штучний інтелект як виклик людству	10	2	2	6
8.	Соціальна філософія: життєвий світ людини як соціум. «Питання про homo sapiens» є в той же час і питанням про homo socius». Моральні виміри поняття «практика» в сучасному соціумі	10	2	2	6
9.	Філософія історії: проблема сенсу та «суб'єкта» історії. Парадокси ідеї прогресу в історичному поступі людства. Феномен історичної пам'яті та метаісторичні ракурси	10	-	2	8

	історії: актуальні виклики в Україні				
10.	Сучасні глобалізаційні процеси та гібридні моделі глобалізації. Україна в контексті сучасних глобальних / локальних / глокальних процесів. Екотренди як імперативи сучасної техногенної цивілізації	10	2	2	6
	Разом годин за модулем 1	90	14	16	60
	Усього годин	90	14	16	60

6. Рекомендовані джерела (у тому числі Інтернет ресурси)

Основна (базова навчально-методична):

1. Баумейстер, А. (2017). Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни філософії: *наук. посіб.* Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України.
2. *Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей.* (2011-2024). Томи 1-5 / Кассен Б. (Укл.). Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
3. Комісар, Л.П. (2021). Філософія: *навчально-методичний посібник з дисципліни «Філософія»*. Напрями підготовки: 035 Філологія; 014 Середня освіта; 053 Психологія; 242 Туризм; 075 Маркетинг; 073 Менеджмент. Київ: КНЛУ. URI: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/7878787/1427>
4. Комісар, Л. П. (2022). Метадисциплінарність сучасної філософії в оптиці практичних вимірів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць.* 2 (36), 45-50. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16970>
5. Комісар, Л. (2024). Культура мислення як сучасний тренд: теоретичні і прикладні аспекти. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць.* 1 (39), 42-47. URI: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/18450>
6. Комісар, Л.П. (2024). Актуалізація «полілогу про людину» у європейській традиції філософської антропології. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць,* 2 (40), 30-35. URI: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/19324>
7. Лакс, М. (2021). *Метафізика: сучасний вступний курс* Пер. з англ. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
8. Рассел, Б. (2023). *Історія західної філософії* / Пер. з англ. Ю. Лісняка і П. Тарашука. Київ: Фоліо.
9. Фюрст, М., Тринкс, Ю. (2018). *Філософія: підручник* / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського.
10. Х'юмер, М. (2024). *Знання. Реальність. Цінність: Вступ до аналітичної філософії майже для всіх* / Пер. з англ. М. Є. Бистрицького. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.

Тексти-першоджерела (сучасні переклади):

1. Арістотель. (2022). *Метафізика* / Пер. з гр. О. Панича. Київ: Темпора.
2. Гусерль, Е. (2020). *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. Книга*
3. *Загальний вступ до чистої феноменології* / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Харків: Фоліо.
3. Кант, І. (2022). *Критика сили судження* / Пер. з нім. В. Терлецького. Київ: Темпора.
4. Меясу, К. (2024). *Після скінченності* / Пер. з фр. А. Ріпи. Київ: Контур.
5. Ніцше, Ф. (2018). *Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди* / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: Темпора.
6. Орвелл, Дж. (2021). *1984* / Пер. з англ. Київ: Видавництво Жупанського.
7. Пінкер, С. (2022). *Добрі янголи людської природи. Чому в світі панувало насильство і чи стало його менше?* / Пер. з англ. О. Ємельянової. Київ: Наш формат.

8. Торо, Г. Д. (2020). *Волден, або Життя в лісах* / Пер. з англ. Я. Стріхи. Київ: Темпора.
9. Франкл, В. (2020). *Людина в пошуках справжнього сенсу* / Переклад з англ. О. Замойської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
10. Фромм, Е. (2019). *Втеча від свободи* / Пер. з англ. М. Яковлєва. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
11. Фромм, Е. (2020). *Мати або бути?* / Пер. з англ. Г. Яновської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.

Додаткова:

1. *Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку.* (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Львів: Літопис.
2. *Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO.* (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
3. Бистрицький, Є., Зимовець, Р., Пролєєв, С. (2020). *Комунікація і культура в глобальному світі.* Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
4. *Визначальні виміри сучасного філософсько-антропологічного знання.* (2013). / 36. наук. праць: Філософсько-антропологічні студії. Київ: Стилос.
5. Єрмоленко, А. (2021). Інтеріоризація інтерсуб'єктивності в «Я»-концепті та співвідповідальність у трансцендентальній прагматиці. (Сучасна філософія розуму: перспективи розвитку). *Філософська думка*, 6. 6-15. URL: <https://doi.org/10.15407/fd2020.06.006>
6. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*, 161. (Ч. 2. Філософські науки), 32-36. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=248>
7. Комісар, Л.П. (2017). Про сучасну філософію, університет і компетентнісний підхід у філософській освіті. *Університетська кафедра*, 6, 129-136.
8. Комісар, Л.П. (2022). Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи “словник цифрової епохи”. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*, 1 (35), 43-48. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/16536>
9. Комісар, Л.П. (2023). Нові горизонти дискурсу ідентичності як виклик ребрендингу універсалістської макроетики. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*, 1 (37), 41-46. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/17573>
10. Лютий, Т. (2020). *Культура припад і спротиву.* Київ: Темпора.
11. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
12. Петрочеллі, Дж. (2025). *Що за маячня? Ефективна протидія фейкам, конспірології та обману* / Пер. з англ. О. Асташової. Київ: Наш формат.
13. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. *Гуманітарні візії, Том 4, Число 2*, 46-50.
14. Хейлз, К. (2013). *Як ми стали постлюдством: Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці.* / Пер. з англ. Київ: Ніка-Центр.
15. Wittgenstein, L. (2024). *Tractatus logico-philosophicus: a new translation*; translated and introduced by Damion Searls; with a foreword by Marjorie Perloff. New York, NY: Liveright Publishing.

7.Додаткові ресурси:

1. Електронна бібліотека Гумер. URL: <http://www.gumer.info/>
2. Електронна бібліотека Іхтіка. Багато літератури з філософії: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і підручники з філософських дисциплін. URL: <http://ihtika.netl>.
3. Поведінкова етика. / Серія університетських модулів: Добročесність та етика. Організація Об'єднаних націй. Відень. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_8_final_UKR.pdf
4. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою). URL: <http://plato.stanford.edu/>
5. Цикл «Filosofos». URL: http://platonanet.org.ua/load/filmy_po_filosofii/velikie_filosofy/49
6. The Paris Statement. A Europe we can believe in. URL: <https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>